

UZASADNIENIE

Wydanie nowego rozporządzenia w sprawie postępowania przy wykonywaniu niektórych uprawnień policjantów jest związane ze zmianą ustawy z 6 kwietnia 1990 r. o Policji, w szczególności art. 15.

Zmiany wynikają z ustawy z dnia 14 grudnia 2018 r. o ochronie danych osobowych przetwarzanych w związku z zapobieganiem i zwalczaniem przestępczości (Dz. U. z 2019 r. poz. 125) mającej na celu wdrożenie do polskiego porządku prawnego przepisów *dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/680 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych przez właściwe organy do celów zapobiegania przestępczości, prowadzenia postępowań przygotowawczych, wykrywania i ścigania czynów zabronionych i wykonywania kar, w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchyłająca decyzję ramową Rady 2008/977/WSiSW* (Dz. Urz. UE L 119 z 4.5.2016, str. 89).

Jednocześnie projekt uwzględnia zmiany wprowadzone ustawą z dnia 14 grudnia 2018 r. o zmianie ustawy o Policji oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 2399) w zakresie przepisów dotyczących przeprowadzania kontroli osobistej wynikające z orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 grudnia 2017 r. sygn. akt K 17/14 (Dz. U. poz. 2405), w którym Trybunał Konstytucyjny stwierdził niezgodność z Konstytucją art. 15 ust. 1 pkt 5 oraz art. 15 ust. 7 ustawy o Policji.

Dodatkowo projekt rozporządzenia uwzględnia zmiany wprowadzone w ustawie o Policji związane z wyodrębnieniem Biura Spraw Wewnętrznych Policji w związku z ustawą z dnia 9 listopada 2017 r. o zmianie ustawy o niektórych uprawnieniach pracowników urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw wewnętrznych oraz funkcjonariuszy i pracowników urzędów nadzorowanych przez tego ministra oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 106).

W związku ze zmianą delegacji ustawowej określonej w art. 15 ust. 8 ustawy o Policji niezbędne jest wydanie nowego rozporządzenia.

W § 1 uzupełniono dotychczasowe uprawnienia Policji o te wynikające ze znowelizowanego art. 15 ustawy o Policji dotyczące:

- 1) pobierania odcisków linii papilarnych lub wymazu ze służówki policzków w celu identyfikacji lub wykrywania sprawców przestępstw,
- 2) obserwowania i rejestrowania przy użyciu środków technicznych obrazu lub dźwięku w trakcie interwencji w miejscach innych niż publiczne, podczas prowadzenia działań kontrterrorystycznych oraz wspierania działań jednostek organizacyjnych Policji przez służbę kontrterrorystyczną w warunkach szczególnego zagrożenia lub wymagających użycia specjalistycznych sił i środków oraz specjalistycznej taktyki działań, a także w policyjnych środkach transportu;
- 3) dokonywania sprawdzenia prewencyjnego w celu ochrony przed bezprawnymi zamachami na życie lub zdrowie osób lub mienie lub w celu ochrony przed nieuprawnionymi działaniami skutkującymi zagrożeniem życia lub zdrowia lub bezpieczeństwa i porządku publicznego lub:

- a) zapobiegania zdarzeniom o charakterze terrorystycznym – osób w związku z ich dostępem na teren obiektów lub obszarów ochraniających przez Policję lub w związku z zabezpieczeniem przez Policję imprez masowych lub zgromadzeń, bagaży lub przedmiotów posiadanych przez te osoby, a także środków transportu lądowego, powietrznego lub wodnego lub pojazdów, którymi się poruszają w związku z dostępem do tych obiektów lub obszarów.
- b) znalezienia i odebrania przedmiotów, których użycie ze względu na ich właściwości może spowodować zagrożenie życia lub zdrowia lub bezpieczeństwa przeprowadzonych czynności osób:
 - doprowadzanych przez Policję na polecenie lub zarządzenie uprawnionego organu lub w związku z realizacją czynności określonych przepisami prawa lub osób w stanie nietrzeźwości doprowadzanych przez Policję w celu wytrzeźwienia do siedziby jednostki organizacyjnej Policji lub innego miejsca określonego przepisami prawa lub wskazanego przez uprawniony organ, na polecenie lub zarządzenie którego dokonuje się doprowadzenia, w tym osób doprowadzanych umieszczonych w jednostkach organizacyjnych Policji w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia,
 - zatrzymywanych w przypadkach określonych w ust. 1 pkt 2–3, osób zatrzymanych, przyjmowanych do jednostek organizacyjnych Policji do pomieszczeń dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, pokoi przejściowych, tymczasowych pomieszczeń przejściowych lub policyjnych izb dziecka lub umieszczanych w tych pomieszczeniach,
 - pozbawionych wolności, w tym przebywających w zakładach karnych, aresztach śledczych, zakładach poprawczych, schroniskach dla nieletnich, policyjnych izbach dziecka lub innych ośrodkach dla nieletnich, a także osób skazanych lub tymczasowo aresztowanych przekazywanych na podstawie umów międzynarodowych, podczas wykonywania w stosunku do tych osób przez Policję, na polecenie sądu lub prokuratora, czynności polegających na przemieszczaniu tych osób w związku z wykonywaniem czynności procesowych lub innych czynności określonych przez sąd lub prokuratora;
- 4) wydawania osobom poleceń określonego zachowania się w granicach niezbędnych do wykonywania czynności określonych w pkt 1–5 lub 9 lub wykonywania innych czynności służbowych podejmowanych w zakresie i w celu realizacji ustawowych zadań Policji lub w granicach niezbędnych do ochrony przed zatarciem śladów przy zabezpieczaniu miejsca zdarzenia lub w celu uniknięcia bezpośredniego zagrożenia bezpieczeństwa osób lub mienia, gdy jest to niezbędne do sprawnej realizacji zadań Policji albo uniknięcia zatarcia śladów przestępstwa lub wykroczenia.

W rozdziale 2 uregulowane są zasady dotyczące legitymowania osób. Policjant ustala tożsamość osoby na podstawie dowodu osobistego, dokumentu paszportowego, zagranicznego dokumentu tożsamości, innego dokumentu zawierającego fotografię, numer i serię tego dokumentu, informacji o osobie w postaci zdjęcia wraz z opisem wizerunku osoby lub odcisków linii papilarnych a także oświadczenia innej osoby, której tożsamość została ustalona wcześniej. Legitymowanie osoby należy udokumentować w notatniku służbowym, notatce służbowej lub notatce urzędowej.

Rozdział 3 określa zasady postępowania w przypadku zatrzymywania osób pozbawionych wolności, które na podstawie zezwolenia właściwego organu opuściły areszt śledczy albo zakład karny i w wyznaczonym terminie nie powróciły do niego lub które stwarzają w sposób oczywisty bezpośrednie zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzkiego oraz mienia. Na czynność zatrzymania przysługuje osobie zażalenie.

W rozdziale 4 uregulowano uprawnienia policjantów dotyczące pobierania odcisków linii papilarnych oraz wymazu ze śluzówki policzków, także ze zwłok ludzkich o nieustalonej tożsamości. Nowe uprawnienie dotyczące potwierdzenia lub weryfikacji tożsamości osoby na podstawie odcisków linii papilarnych, tożsamości NN zwłok, jest wykonywane w celu identyfikacji lub wykrywania sprawców przestępstw. W tym celu policjanci przeprowadzają wywiad daktyloskopijny, który polega na pobraniu samodzielnie lub przy pomocy specjalisty techniki kryminalistycznej odcisków linii papilarnych palców i dłoni, a następnie przekazanie ich za pomocą systemu transmisji obrazów do Zakładu Daktyloskopii Centralnego Laboratorium Kryminalistycznego Policji. Wzory karty daktyloskopijnej i karty cheiroskopijnej zostaną określone odpowiednio w załącznikach nr 1 i 2 do rozporządzenia wydanego na podstawie art. 20 ust. 1o ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji, tj. rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie wzorów kart daktyloskopijnych, na których dane daktyloskopijne są przekazywane Komendantowi Głównemu Policji w celu przetwarzania w zbiorach danych daktyloskopijnych, oraz trybu i sposobu ich przekazywania Komendantowi Głównemu Policji przez zobowiązane do tego podmioty. Dodatkowo w rozdziale tym został wprowadzony przepis wprowadzający wzór *protokołu pobrania od osoby wymazu ze śluzówki policzków w celu identyfikacji lub wykrycia sprawcy przestępstwa*, tak aby odzwierciedlić uprawnienie Policji wynikające z art. 15 ust. 1 pkt 3a lit. d ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (załącznik nr 7 do rozporządzenia).

Rozdział 6 dotyczy uprawnień policjantów związanych z obserwowaniem i rejestrowaniem obrazu lub dźwięku. Poza uprawnieniem wynikającym z art. 15 ust. 1 pkt 5a w dotychczasowym brzmieniu, w pkt 5b (w brzmieniu nadanym ustawą o ochronie danych osobowych przetwarzanych w związku z zapobieganiem i zwalczaniem przestępczości) dodano uprawnienie policjantów do obserwowania i rejestrowania obrazu lub dźwięku w następujących sytuacjach:

- 1) w trakcie interwencji w miejscach innych niż publiczne.
- 2) podczas prowadzenia działań kontrterrorystycznych oraz wspierania działań jednostek organizacyjnych Policji przez służbę kontrterrorystyczną w warunkach szczególnego zagrożenia lub wymagających użycia specjalistycznych sił i środków oraz specjalistycznej taktyki działań.
- 3) w policyjnych środkach transportu.

Zostały dodane też przepisy dotyczące sposobu przechowywania, odtwarzania i kopiowania zapisów obrazu i dźwięku, zgodnie z delegacją ustawową w brzmieniu określonym *ustawą z dnia 14 grudnia 2018 r. o ochronie danych osobowych przetwarzanych w związku z zapobieganiem i zwalczaniem przestępczości*.

W rozdziale 7 określony został sposób postępowania policjantów w przypadku żądania udzielenia niezbędnej pomocy od instytucji państwowych, organów administracji publicznej oraz przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie użyteczności publicznej.

W rozdziale 8 określone zostały kwestie związane z tzw. sprawdzeniem prewencyjnym. Do tej pory regulacje dotyczące sprawdzenia osób przez Policję określone były w rozporządzeniach oraz aktach normatywnych Komendanta Głównego Policji. Mając na względzie, że sprawdzenie to stanowi ingerencję w prawa i wolności określone w art. 41 ust. 1 Konstytucji RP regulacje w tym zakresie zostały przeniesione na poziom ustawy. Z uwagi na określenie szczegółowego sposobu prowadzenia tego sprawdzenia w art. 15g ustawy o Policji rozporządzenie określa jedynie sposób dokumentowania przez policjanta tej czynności.

Rozdział 9 dotyczy natomiast uprawnień policjantów do wydawania osobom poleceń określonego zachowania się. Uprawnienie to jest ograniczone do realizacji tylko niezbędnych czynności określonych w art. 15 ust. 1 pkt 1 – 6 i 11 ustawy lub wykonania innych czynności służbowych podejmowanych w zakresie i w celu realizacji ustawowych zadań Policji lub w granicach niezbędnych do ochrony przed zatarciem śladów przy zabezpieczaniu miejsca zdarzenia lub w celu uniknięcia bezpośredniego zagrożenia bezpieczeństwa osób lub mienia, gdy jest to niezbędne do sprawnego i zgodnego z prawem wykonania tych czynności oraz realizacji ustawowych zadań Policji albo uniknięcia zatarcia śladów przestępstwa lub wykroczenia.

Biorąc pod uwagę powyższe, w trakcie prowadzonych prac legislacyjnych zaktualizowano również załączniki 1–7, stanowiące integralną część przedmiotowego projektu rozporządzenia w sprawie postępowania przy wykonywaniu niektórych uprawnień policjantów. W załączniku nr 3 stanowiącym wzór „POUCZENIA O UPRAWNIENIACH OSOBY ZATRZYMANEJ na podstawie art. 15 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji”, dodano uprawnienie wynikające z art. 261 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego. O wprowadzenie powyższej zmiany postulował Rzecznik Praw Obywatelskich. Ponadto w załączniku nr 1 do rozporządzenia określającym wzór protokołu zatrzymania osoby, w celu zapewnienia spójności rozwiązań w ramach służb podległych Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji, zawarto informację na temat użycia lub wykorzystania przez funkcjonariusza realizującego czynność, środków przymusu bezpośredniego na wzór rozwiązania wynikającego z załącznika nr 1 do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 stycznia 2019 r. w sprawie wykonywania niektórych uprawnień przez funkcjonariuszy Straży Granicznej (Dz. U. poz. 156).

Projekt rozporządzenia zakłada wejście w życie projektowanej regulacji po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia. Niemniej jednak możliwe jest w dalszym ciągu korzystanie z dotychczasowych formularzy protokołów pobrania od osoby wycisku ze służówki policzków, pobrania materiału biologicznego ze zwłok ludzkich oraz kart daktyloskopijnych do wyczerpania zapasów, nie dłużej jednak, niż do dnia 31 grudnia 2019 r.

Projekt rozporządzenia jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

Projektowane rozporządzenie nie podlega obowiązkowi przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Projekt rozporządzenia nie zawiera przepisów technicznych w rozumieniu przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597) i w związku z tym nie podlega przedmiotowej notyfikacji.